

Una lluita contra el temps

ASSAIG / LLIBRES / 2 FEBRER, 2021

Sobre *La vida a la menuda. Dietaris (1990-2010)* de Miquel Pairoli

Les coses es descobreixen a través
dels records que se'n tenen. Recordar
una cosa vol dir veure-la —ara, només—
per primera vegada.

Cesare Pavese, *L'ofici de viure*

De tots els rituals que es fan i es desfan, els que envolten Cap d'Any potser són els que encara influeixen més la gent. Potser perquè no ha estat vinculat popularment a cap tradició religiosa, tothom se sent còmode amb el compte enrere, els nous propòsits, la possibilitat de poder aconseguir allò que fins ara se'ns ha escapat. Com un fil d'esperança que es renova cada any, però que sempre va vinculat a una renúncia amarga; perquè ens queda un any menys i notem el pes de la consciència del pas del temps, que es dibuixa com una estampa costumista: la família i els amics a taula, el so dels quarts, les dotze campanades en silenci quan tothom té la boca plena de raïm. L'esperança pel futur i la consciència que hem cremat —potser malgastat— un any més fa que recordem durant uns segons, o durant uns dies, que només som aquí de pas, que avui hi som però que demà *on verra*. El problema, si se'n pot dir així, d'aquesta presa de consciència és que és volàtil: a la darrerria de gener, Cap d'Any queda tan lluny com l'últim viatge d'estiu i el tràfec ens torna a empènyer cap a la inèrcia. Escriure un dietari, però, és un remei contra això, perquè potser fa que es visquin les coses dues vegades: primerament, la vida; després el record que en construïm escrivint-ho al paper. D'aquesta manera torna, altre cop, certa consciència vital. Miquel Pairoli (1955-2011), periodista i escriptor, va conrear el gènere durant tota la seva vida, com qui diu, i els seus dietaris, aplegats a *La vida a la menuda*, ens mostren les característiques del gènere de forma magistral.

El llibre està format per tres volums, que es van publicar per separat en edicions anteriors: *Paisatge amb flames* (1990), *L'enigma* (1999) i *Octubre* (2010), tres dietaris per tres dècades. Cadascun d'ells recull, a la seva manera, algunes de les reflexions escrites durant uns deu anys, i ja al pròleg de *Paisatge amb flames* avisa que el lector no hi trobarà «fidedignitat biogràfica». És el primer avís que ens recordarà certs tics planians que aniran recorrent tot el volum. Que Pla fos un dels seus referents no és estrany, poques obres poden fer ombra a *El Quadern gris*, i tots dos són fills de terres gironines —un, de Palafrugell; l'altre, de Quart. A casa nostra, hi ha alguns autors que han marcat tan profundament la terra on vivien que, durant dècades, els autors que hi han crescut n'han estat influïts. Penso, per exemple, en Verdaguer i la plana de Vic: existiria el planter que hi ha actualment de poetes a Osona si no hagués existit el grup de Vic i, encara, si no hi hagués hagut anteriorment l'Esbart de Vic? De la mateixa manera, Pla ha tingut una influència innegable en molts escriptors empordanesos i gironins.

Com Pla, Pairoli crea artífici a partir d'una base real, altera les notes originals per crear un resultat més literari, al gust de l'autor: per començar, els seus dietaris no estan datats, i, a més, l'ordre, com hem dit, no és cronològic. Basant-se en les estacions, acumula en un sol cicle anual les experiències viscudes en diversos anys. Però no és només la feina posterior, la poca transparència o fiabilitat de l'autor ni l'ofici d'escriptor, el que Pairoli pren de Pla; també hi ha, sobretot, l'observació i la descripció del paisatge, els ocells, els camps, la descripció acurada de situacions quotidianes del seu entorn, la reflexió després d'haver llegit un llibre, vist una obra de teatre o escoltat un concert. Evidentment, aquests últims no afecten només Pla, sinó que es tracta de tòpics literaris del gènere, però hi ha una veu, una manera calmada, solitària, d'entendre la vida, un deix inexplicable, una manera d'observar el món, o potser d'adjectivar-lo, que recorda inevitablement l'autor palafrugellenc. Cal dir, però, que Pairoli mai no va negar-ho, ans al contrari, fins i tot va escriure'n un llibre, *La geografia íntima de Josep Pla*, que La Campana publicà el 1996. A més, també en parla de forma explícita al llarg del dietari, explica la visita a Palafrugell i al restaurant Pa i Raïm, antiga casa de Pla, i sovint té present les seves obres i les comenta.

Però no té en compte només aquest autor, sinó que un dels forts dels dietaris és el comentari i la reflexió, gairebé excedent, que sorgeix a partir d'obres literàries, teatre, o peces musicals. De fet, en certs moments, el comentari d'obres, que van des dels clàssics grecs i llatins a Shakespeare o Montaigne, són tan recurrents que esdevenen poc sorprenents: l'autor comenta el seu cànion i el ressegueix amb una visió clàssica. Però el mateix cànion el podem trobar als dietaris de Virginia Woolf, de Pla, de Cesare Pavese. Són un tret distintiu del gènere dietarístic? Per ser bon dietarista cal comentar, per enèsima vegada, la bogeria de Hamlet? Els seus comentaris, molts cops interessants, profunds i encertats, creen, juntament amb la tria, la seva pròpia figura com a autor i com a lector: vol ser vist, vol viure, com un autor del segle xx, però escriu a les darreries i començament del XXI. A mesura que anem passant les pàgines es pot arribar a pensar: i Dickinson? I Woolf? I Víctor Català? I Simone de Beauvoir? Les dones pràcticament no hi són, en el món cultural que ens mostra Pairoli, com tampoc hi trobem referències culturals gaire recents a l'època d'escriptura: ni Monzó, ni Montserrat Roig, ni Foster Wallace, ni pràcticament ningú que fos contemporani seu. Sembla que d'alguna manera vulgui imposar-se la figura d'un autor d'una altra època, o, si més no, d'un autor atemporal: la figura d'un autor isolat, tranquil, en connexió amb el camp, que té la cultura com a centre vital.

Pairolí, segurament per la seva formació de periodista, no és un autor exageradament sentimental, no s'obre en canal ni ens explica les misèries, sinó que més aviat descriu situacions que ha viscut, viatges, paisatges, el vent i el temps que fa un dia concret a casa seva, a Quart, i, sobretot, el que pensa sobre els seus companys de viatge: els llibres, la música, el teatre. Malgrat tot, un cop llegit, és com si l'acabéssim coneixent a fons. La nostàlgia pel passat és habitual: troba a faltar els mots d'abans, les tradicions d'abans, la gent d'abans, com si fos un autor trasplantat. Però podem culpar-l'en? Era una persona intel·ligent, capaç de veure cap on es dirigia la seva època: el capitalisme galopant, la destrossa de la costa gironina, la premsa com a element central de la societat en què vivia, la desconexió amb la naturalesa... Ho veu i ho esmenta, però no en vol fer el centre del seu dietari, sinó que prefereix lluitar contra el temps, mantenir-se fidel a la seva manera de viure, la dels seus pares, la dels seus avis. Una lluita contra el temps que gràcies a la cultura es multiplica: d'una banda, amb el fet d'escriure el dietari assaboreix la vida a un altre ritme; per l'altra, la cultura, i escriure la cultura, li serveix per ampliar el seu temps, la realitat i la immediatesa en què viu. Llàstima que aquesta lluita sigui sempre perduda abans de començar el joc, i que Pairolí la perdés massa d'hora, a cinquanta-cinc anys.

La mort, que també és present en tot el dietari, o més ben dit, la consciència que la vida és limitada, és el missatge més punyent del llibre, sobretot remarcant per l'últim article, «No ha estat un somni, no», un text que va ser redactat per l'autor en els seus últims dies de vida i en el qual dona gràcies per tot el que la vida li ha ofert: l'amistat, la família, el bon menjar, la bona música, els bons llibres. En realitat, no calia que ho digués, ja ho sabíem, ens ho ha explicat en les pàgines anteriors. Malgrat tot, potser sí que convé tenir sempre presents aquests «dos mots d'Horaci»:

[...] *carpe diem*, amics, companys, beveu el vi, gaudiu la mel. Que la vida és breu i passa, i tot és ara i res.

Si voleu crítica literària catalana de qualitat i independent, subscribiu-vos [aquí](#) a *La Lectora*. Amb el vostre suport feu possible que la revista es consolidi i pugui créixer.

ETIQUETES: [DIETARI](#) [DIETARISME](#) [EXISTENCIALISME](#) [JOSEP PLA](#) [LA GEOGRAFIA ÍNTIMA DE JOSEP PLA](#) [LA VIDA A LA MENUDA](#)

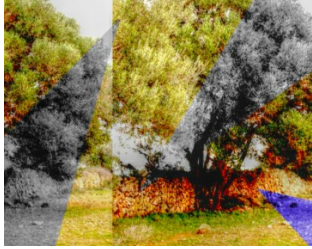
[MIQUEL PAIROLÍ](#)

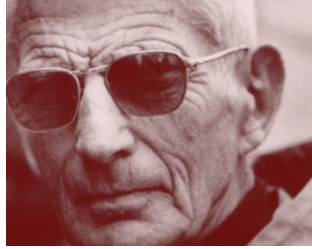
GEMMA MEDINA | ÚLTIMES PUBLICACIONS

(Rubí, 1989). És llicenciada en Filologia Catalana i Teoria de la Literatura i va cursar un màster d'Edició. És editora i correctora *freelance*. Ha publicat articles i ressenyes a *Núvol*, *Reduccions* i *La Directa*. És cofundadora de la col·lecció de plaquettes de poesia «Els papers díscols».

Articles relacionats

Ponç Pons i
l'experiència del
desarrelament a partir
d'*Els ullastres de
Manhattan*

I mentrestant, tornem
a esperar Godot

Pedrolo, l'elefant
contagiós (II)

[Llibres](#)
[Cultura](#)
[Nosaltres](#)
[Contacte](#)

© LA LECTORA
hola@lalectora.cat

Amb el suport de l'Ajuntament de
Barcelona (ICUB, 2019)

[Política de privacitat](#)
[Copyleft](#)

© LA LECTORA 2018